
BATI TRAKYA TÜRKLERİNDE “İLÂHİLER VE NEFESLER”

Doç. Dr. Hüseyin YALTIRIK

TRT İzmir Radyosu Türk Halk Müziği Sanatçısı – Akademisyen

ÖZET

Batı Trakya olarak adlandırılan ve Yunanistan sınırları içinde olup Lozan Antlaşması gereği hakları korunarak yaşamlarını sürdüren Müslümanlar, kültürlerini ve inanç pratiklerini sürdürmektedirler. Müzik ve edebiyat unsurlarının da yer aldığı bu inanç ve kültürel gelenekler içinde ilahiler de yer almaktadır. İslâmiyetin Anadolu sahasında iki farklı rengi olarak kabul edilen “Sünni” gelenek ile “Alevi-Bektaşî” gelenek yan yana bir bahçe içindeki beyaz ve kırmızı güller gibi yaşamaktadırlar. Türk müziği ve edebiyatı alanındaki “ilâhi”lerin her iki kesim tarafından ortaklaşa paylaşıldığı ve aynı ilâhilerin her iki kesimde de ortak ezgilerle seslendirildiği tarafımızdan gözlenmiştir. Özellikle Yunus Emre’nin şiirlerinden oluşan örnekler her iki kesimin ilahileri arasında ön planda yer almaktadır. Bu makalede Batı Trakya’da yaşayan müslüman Türk topluluklarının söyledikleri ilâhilerden tespit ettiğimiz bazı örnekler sunulacaktır.

Anahtar kelimeler: Batı Trakya, Sünni, Alevi-Bektaşî, Müzik, İlâhi, Nefes

“HYMNS AND BREATHS” AMONG THE TURKS IN WESTERN THRACE

ABSTRACT

Surviving by maintaining the rights of the Lausanne Treaty in Western Thrace within the boundaries of Greece, The Muslims are continuing their culture and religious practices. Hymns are also included in the music and literature, which are elements of these beliefs and cultural traditions. Islam in Anatolia is considered as "Sunni" tradition and "Alevi- Bektashi" tradition, which live in the same garden side by side in two different colors like white and red roses. The "hymn"s in Turkish music and literature are shared jointly by both sides and they are performed with the same hymn tunes in both sides as we observed. In particular, the hymn samples of Yunus Emre poetry are forefront at both side. In this article some examples of hymns of the Turkish Muslim community living in Western Thrace will be presented we have compiled.

Keywords: Western Thrace, Sunni, Alevi-Bektashi, Music, Hymn, Breath
(Nefes/Hymn)

Giriş

Türkiye'nin Trakya bölgesinin batısında, Yunanistan sınırları içinde yer alan ve "Batı Trakya" olarak adlandırılan yörede Müslüman olarak yaşamlarını sürdüren Türk toplulukları İslâm dinini Anadolu'daki gibi iki farklı "renk" olarak yaşamakta, aile ve sosyal hayatlarını bu iki rengin geleneklerine göre biçimlemektedirler. Gümülcine ve İskeçe Türkleri'nin "Sünnî" rengine karşılık Seçek Yaylası (Hilia) ve çevrelerinde yaşayan Bektaşî-Alevi toplulukları da doğal olarak Türk Müslümanlığının "Alevi-Bektaşî" kültürü çerçevesinde geleneklerini ve göreneklerini yaşamaktadırlar. Her iki kesimin ortak gelenekleri bulunmaktadır. Bunlardan biri "düğün"dür. Dinî inançlara dair gelenekler farklı iki renk olarak Anadolu ve genelde İslâm coğrafyasındaki gibi aynı Allah'a, aynı meleklerle, aynı kitaba, aynı peygambere ve "Ehl-i Beyt'e" iman başta olmak üzere yan yana yaşanmaktadır. İnanç bağlamında farklı uygulamaların ve yorumların bulunmasının yanısıra ortak edebiyat ve müzik unsurlarının da olduğu gözlenmektedir. "İlâhiler" bunlara örnektir.

Batı Trakya (Kırmızı renkli bölge)

"Yunanistan ile Türkiye arasında, Lozan Antlaşması'na ek olarak imzalanan VI. No.lu Yunan ve Türk Halklarının Mübadelesine İlişkin Sözleşme ve Protokol'a göre, Türk topraklarına yerleşmiş Rum Ortodoks dinine mensup Türk uyruklularla, Yunan topraklarına yerleşmiş Müslüman dinine mensup Yunan uyrukluların zorunlu mübadelesine gidilmiş, ancak bu protokolün 2. maddesiyle İstanbul'da oturan Rumlar ile Batı Trakya'daki Müslümanlar muaf tutulmuştur. Batı Trakya'daki dinî hayat çeşitli antlaşmalar ve iç hukuk düzenlemeleriyle biçimlendirilmekte ve din unsuru hep ön planda tutulmaktadır. 1913 yılında Yunanistan ile Türkiye arasında imzalanan Atina Antlaşması'nın 11. maddesine göre, Yunanistan'da bırakılan Müslüman-Türk halkının can ve mallarıyla namus, din, mezhep ve âdetlerine tam bir özen ve saygı gösterileceği ve bu halkın, Yunan asıllı olan Yunan uyrukluların taşıdıkları medeni ve siyasal hakların tümüne sahip olacakları ifade edilmektedir. Lozan'dan önceki uygulamalar 1913 Atina Antlaşması'na göre yapılmaktaydı. Yunanistan 1913 Atina Antlaşması'nı iç hukuk haline getirince 1920 tarih ve 2345 sayılı "İslam Cemaatları

kanunu, müftülükler ve başmüftü seçimiyle İslam cemaatlerine ait varidat-ı evkafın sureti idaresine müteallik kanun" çıkarılmıştır ki, bu yasayla Müslüman Türk Azınlığına başmüftü ve müftülerini özgürce seçme ve dinî hayatlarını gereği gibi idame ettirme hakkı sağlanmıştır. Ne yazık ki, antlaşmalara ve yöneticilerin verdiği taahhütlere Yunanistan'ın uymadığı görülmektedir. Halkın seçtiği fakat antlaşmalara rağmen Yunan devletinin tanımadığı Gümölcine ve İskeçe'de iki müftü ile Yunan devletinin atadığı fakat halkın büyük bir kısmının kabul etmediği Evros, Gümölcine ve İskeçe'de olmak üzere üç müftü bulunmaktadır. O dönemde Batı Trakya'daki Müslüman Türk Azınlığı cismen Hristiyanlarla iç içe olmasına karşın ruhen ayrı yaşamaktaydı. En çok karşılaştıkları alan, alış-veriş ve iş ortamlarıydı. Bu durum uzun yıllar sürdü. Günlük yaşantıda sosyal ilişkiler "iyi" olmasına rağmen hep bir çekimserlik hakimdi. Batı Trakya'da pek çoğu Anadolu'daki âdetlere paralellik arzeden düğün, sünnet, doğum, ölüm gibi önemli günlerde mevlit okutma geleneği, hatim cemiyetleri, hafızlık törenleri, vaazlar, özel kandil programları, ramazanlar, sahur davulları, iftar topları, teravih namazları, aşure etkinlikleri ve hıdırellez kutlamaları ile olabildiğince yoğun kültür birikimi yaşanmaktadır.¹ Bu ortak âdetler ve gelenekler bağlamında söylenen ilâhilerden bazıları şunlardır: *Canım kurban olsun senin yoluna, Tevbe edelim zebimize*², *Ey saadet burcunun mahı Muhammed Mustafa, Sevdim seni mabuduma canan diye sevdim, Araya araya bulsam izini, Bu dünyadan gider olduk, Şol Cennetin ırmakları...*

İlâhiler içinde Yunus Emre'nin ilâhileri yaygınlık açısından önceliklidir. Öyle ki, gerek Sünni gerek Bektaşî-Alevi çevrelerin her türlü inanç pratiklerinde öncelikle okunan ilâhilerdendir. Bunun temel sebebi Yunus Emre'nin 12. yy.da arı bir Türkçe ile yazması ve şiirlerinin geniş halk kitlelerince benimsenmiş olmasıdır. 14. yy.dan itibaren Balkanlara; dolayısıyla Trakya'ya ve Batı Trakya'ya Anadolu'dan gönderilen Türk toplulukları benimsemiş buldukları sözlü kültür ürünlerini beraberlerinde Batı Trakya'ya da taşımışlar ve kuşaktan kuşağa aktarmışlardır. Bu aktarım hem sözlü hem de cönkler ve mecmualar yoluyla yazılı kaynaklara taşınmıştır. Bu kaynaklardan nefes mecmuaları – yerel tanımlamayla "nefes defterleri" – halen kullanılmaktadır³.

2009 yılında Batı Trakya'da Evros Vilayeti'ne bağlı Seçek (Hilia) Yöresi Seyit Ali Sultan Süreği Alevi – Bektaşî köylerinde yaptığım alan araştırması çalışmalarında, karşılaştığım nefes defterlerinde yer alan çeşitli nefesler yanında, ilâhilerin de bulunduğunu tespit ettim ve bunların örneklerini kayıt ederek, belgeledim. Bununla birlikte İskeçe ve Gümölcine'de yaşayan Sünni soydaşlarımızdan da ilâhiler dinlemek ve kaydetmek suretiyle bu topluluklarda varolan başlıca örnekleri tespit ettim. Bu alan araştırmalarından elde edilen ilâhi örneklerinden bir seçki aşağıda yer almaktadır. Söz konusu ilâhilerin ezgisel yapıları Anadolu'daki örneklere benzemekle birlikte; yerel ağız ve müzik karakteristiklerinin incelenmeye değer olduğu tarafımdan tespit edilmiş ve gelecekteki çalışmalarda bu incelemelere de yer verilecektir.

¹ İbrahim Şerif (Gümölcine Seçilmiş Müftüsü), "Batı Trakya Müslüman Türklerinde dinî ve sosyal hayat", <http://www.diyandergisi.com/diyand-dergisi-139/konu-803.html>

² Bu ilâhinin güftesi Şeyh Kamil Efendi'ye ve bestesi de Zekâi Dede'ye aittir.

³ Bkz. Hüseyin YALTIK, "Trakya'da ve Batı Trakya'da Seyyid Ali Sultan Bektaşîleri ve Müziği", Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi, Gazi Üniversitesi, S. 53, ss. 331-344, Ankara, 2010.

AŞKIN İLE ÂŞIKLAR

Aşkın ile âşıklar
Yansın Ya Rasûlallah
İçip aşkın şerabın
Kansın Ya Rasûlallah

Şol seni seven kişi
Verir yoluna başı
İki cihan güneşi
Sensin Ya Rasûlallah

Şol seni sevenlere
Kıl şefaatt onlara
Mümin olan tenlere
Cansın Ya Resulallah

Âşık oldum dildare
Bülbül oldum gülzare
Seni sevmeyen nare
Yansın Ya Resulallah

Şol seni seven sübhan
Oldu kamuya sultan
Canım yoluna kurban
Olsun Ya Resulallah

Âşık Yunus'un canı
İlm ü şefaatt kânı
Alemlerin sultanı
Sensin ya Rasûlallah!

AŞIKIZ MUHAMMED'E

Aşıkız Muhammed'e
İnandık o sermede
Şanı büyük Ahmed'e
Kavuşturun Rabbim bizi

Sultanlar sultanına
Ol şefaatt karına
Dertliler dermanına
Kavuşturun Rabbim bizi

Dünyada ravzasına
Ukbada rızasına
Cennette safasına
Kavuşturun Rabbim bizi

A'line ashabına
Yarine ahbabına
Sevgili yaranına
Kavuşturun Rabbim bizi

Hak yolda duranlara
Ünsiyet kuranlara
Mahbubu bulanlara
Kavuşturun Rabbim bizi

Cennete girenlere
Kevserden içenlere
Rahmete erenlere
Kavuşturun Rabbim bizi

AMAN ALLAH İLLÂLLAH

Seher vakti bülbüller
Ne de güzel öterler
Açınca tüm çiçekler
Birlikte zikrederler

Aman Allah illâllah
Dertlere derman Allah
Gönüle şifa veren
Lâilâhe illâllah

Akşam olur giderler
Boyun büker çiçekler
Kim bilir ne söylerler
Feryad eder bülbüller

Aman Allah illâllah
Dertlere derman Allah
Gönüle şifa veren
Lâilâhe illâllah

Onlarda bütün dertler
Yine de şükrederler
Salat selam söylerler
Beytullaha giderler

Aman Allah illâllah
Dertlere derman Allah
Gönüle şifa veren
Lâilâhe illâllah

BU DÜNYADAN GİDER OLDUK

Bu dünyadan gider olduk
Kalanlara selam olsun
Bizim için hayır dua
Kılanlara, selam olsun

Ecel büke belimizi
Söyletmeye dilimizi
Hasta iken halimizi
Soranlara, selam olsun

Tenim ortaya açıla
Yakasız gömlek biçile
Bizleri ılık su ile
Yuğanlara, selam olsun

Azrail alır canımız
Kurur damarda kanımız
Yıkayıp da kefenimiz
Saranlara, selam olsun

Veda ettik postumuza
Gider olduk dostumuza
Namaz için üstümüze
Duranlara, selam olsun

Dünyaya gelenler gider
Dönüşsüz bir yola gider
Bizim halimizden haber
Soranlara, selam olsun

Miskin Yunus söyler sözün
Yaş doldurmuş iki gözün
Bizi bilmeyen ne bilsin
Bilenlere, selam olsun

ARAYA ARAYA BULSAM İZİNİ

Araya araya bulsam izini
İzinin tozuna sürsem yüzümü
Hak nasib eylese görsem yüzünü
Ya Muhammed Canım arzular seni

Bir mübarek sefer olsa da gitsem
Kâbe yollarında tozlara batsam
Hub cemalin birkez düşümde görsem
Ya Muhammed Canım arzular seni

Zerrece kalmadı kalbimde hile
Sıdk ile girmişem ben bu hak yola
Ebu Bekir, Ömer, Osman'da bile
Ya Muhammedi Canım arzular seni

Ali ve Hasan, Hüseyin anda
Sevdası gönüllerde muhabbet canda
Yarın mahşer günü Hak divanda
Ya Muhammed Canım arzular seni

Yunus metheyledi seni dillerde
Dillerde dillerde her gönüllerde
Araya araya gurbet illerde
Ya Muhammed Canım arzular seni

BİZDEN SELAM GÖTÜRÜN

Geçtiğiniz yollara
Bizden selam götürün
Hak-dost diyen dillere
Bizden selam götürün

Kutlu Hicaz çölüne
Hakk'ın solmaz gülüne
O Müminler seline
Bizden selam götürün

Girenler dostun bağına
Düşmez küfrün ağına
Mübarek Nur dağına
Bizden selam götürün

Yağan Nur-i Hüdaya
Merve ile Safa'ya
Muhammed Mustafa'ya
Bizden selam götürün

Yalvarıp Rabbimize
Dualar edin bize
Muazzam Kâbe'mize
Bizden Selam götürün

Her yönelen Allah'a
Çıkar nurlu sabaha
Âl-i Rasûlullah'a
Bizden selam götürün

Girersiniz ihrama
El sürmeden harama
Sahabe-i Kiram'a
Bizden selam götürün

Lebbeyk deyip boyuna
Koşun zemzem suyuna
Beni Haşim soyuna
Bizden selam götürün

Mekke ile Medine
İki eşsiz hazine
Cihanyar-ı güzine
Bizden selam götürün

Kavrulan açık başa
Öpülen siyah taşta
Gözlerden akan yaşta
Bizden selam götürün

Yetişir Cemal gayri
Çok sözün yoktur hayri
Hüccaca ayrı ayrı
Bizden selam götürün

EY RAHMETİ BOL PADIŞAH

Ey rahmeti bol padişah,
Cürmüm ile geldim sana,
Ben eyledim hadsiz günah,
Cürmüm ile geldim sana.

Hadden tecavüz eyledim,
Günah deryasın boyladım,
Malum sana ben neyledim,
Cürmüm ile geldim sana.

Utanmadım hiçbir zaman,
Ettim günah gizli ayân,
Vurma yüzüme el-amân,
Cürmüm ile geldim sana.

Aslım bir damlacık meni,
Halk eyledin ondan beni,
Seviyorum rabbim seni,
Cürmüm ile geldim sana.

Gerçi çoktur fiski fücûr,
Sayılmaz bendeki kusur,
Fakat senin adın gafur,
Cürmüm ile geldim sana.

Günahımla dolar cihan,
Sana ayân zâhir nihan,
Boldur sende elbet ihsan
Cürmüm ile geldim sana.

Adın senin gaffâr iken,
Ayıp örten Settar iken,
Kime gidem sen vâir iken,
Cürmüm ile geldim sana.

Doğru bir kulluk etmedim,
Rızan üzere gitmedim,
Emirlerini tutmadım,
Cürmüm ile geldim sana.

Milyonlarca etsem günah,
Sensin öyle bir padişah
Lâ-taknetû yeter penah,
Cürmüm ile geldim sana.

İsyanda Kuddusi şedîd,
Kullukta bir battal pelîd,
Kesmem senden asla ümîd,
Cürmüm ile geldim sana.

BEN YÜRÜRÜM YÂNE YÂNE

Ben yürürüm yâne yâne
Aşk boyadı beni kâne
Ne âkilem ne divâne
Gel gör beni aşk neyledi

Gâh eserim yellere gibi
Gâh tozarım yollar gibi
Gâh akarım seller gibi
Gel gör beni aşk neyledi

Akar su gibi çağlarım
Dertli ciğerim dağlarım
Şeyhimi anıp ağlarım
Gel gör beni aşk neyledi

Tut elimden kaldır beni
Yâ vaslına erdir beni
Çok ağlattın güldür beni
Gel gör beni aşk neyledi

Ben yürürüm ilden ile
Şeyh ararım dilden dile
Gurbette hâlim kim bile
Gel gör beni aşk neyledi

Bir mecnun olup yürürüm
O yâri düşte görürüm
Uyanıp mahzun olurum
Gel gör beni aşk neyledi

Miskin Yunus biçâreyim
Baştan ayağa yâreyim
Dost ilinden âvâreyim
Gel gör beni aşk neyledi

MUHAMMED'E MUHAMMED'E

Canı dilden âşık oldum
Muhammed'e Muhammed'e
Mevlam layık eyle bizi
Muhammed'e Muhammed'e
Sallallahu ala Muhammed
Sallallahu aleyke Ahmet

Aklı olan arif olsun
Ciğer yansın püryan olsun
Bir canım var kurban olsun
Muhammed'e Muhammed'e
Sallallahu ala Muhammed
Sallallahu aleyke Ahmet

Rüyada görüştür bizi
Murada eriştir bizi
Mevlam sen kavuştur bizi
Muhammed'e Muhammed'e
Sallallahu ala Muhammed
Sallallahu aleyke Ahmet

ŞOL CENNETİN IRMAKLARI

Şol Cennetin ırmakları
Akar Allah deyu deyu
Çıkmış İslam bülbülleri
Öter Allah deyu deyu

Aydan aydındır yüzleri
Şekerden tatlı sözleri
Cennette huri kızları
Gezer Allah deyu deyu

Yunus Emre var yârına
Koma bugünü yarına
Yarın Hakk'ın didarına
Çıkam Allah deyu deyu

ÖLMEYE ÇARE Mİ VAR

Gururlanma insanoğlu
Ölmeye çare mi var
Hazen görmüş bir gül gibi
Solmamaya çare mi var

Hayat denen dolap döner
Bütün mahlûk olan biner
Yağı biten kandil söner
Sönmemeye çare mi var

Hiç aldanma mala mülke
Gitmez isen doğru yola
Tatlı canın azraile
Vermemeye çare mi var

Hiç güvenme can dostuna
Uçuşurlar mal kastına
Çıkıp teneşür üstüne
Yatmamaya çare mi var

Düşünmezsin hiç ölmeyi
Terk etmezsin hiç gülmeyi
Yakası yok ak gömleği
Giymemeye çaremi var

Nerde ecdad nerde ata
Hak'ka karşı yapma hata
Taput denen ağaç ata
Binmemeye çare mi var

Daim yürür Hak izinde
Hak'kı söyler her sözünde
Dört kişinin omuzunda
Gitmemeye çare mi var

Kalkacaktır gözden perde
Göreceksin yarın, nerde
Ev kazılmış kara yerde
Yatmamaya çare mi var

Münker nekir gelecektir
Rabbin kimdir diyecektir
Mümin cevap verecektir
Vermemeye çare mi var

SEHER VAKTİ

Seher vakti can kuşum
Hu diyor yarabbi hu
Divanına durmuşum
Dilimde edep ya hu

Ya hu ya hu ya illâllah hu

Bülbüller ses verir hu
Güller nefes verir hu
Divanına durmuşum
Dilimde edep ya hu

Ya hu ya hu yahu illâllah hu

Bulutlar nazla uçar
İnciyle mercan sacar
Çöllerde güller açar
Ne hoş bir sevgidir hu

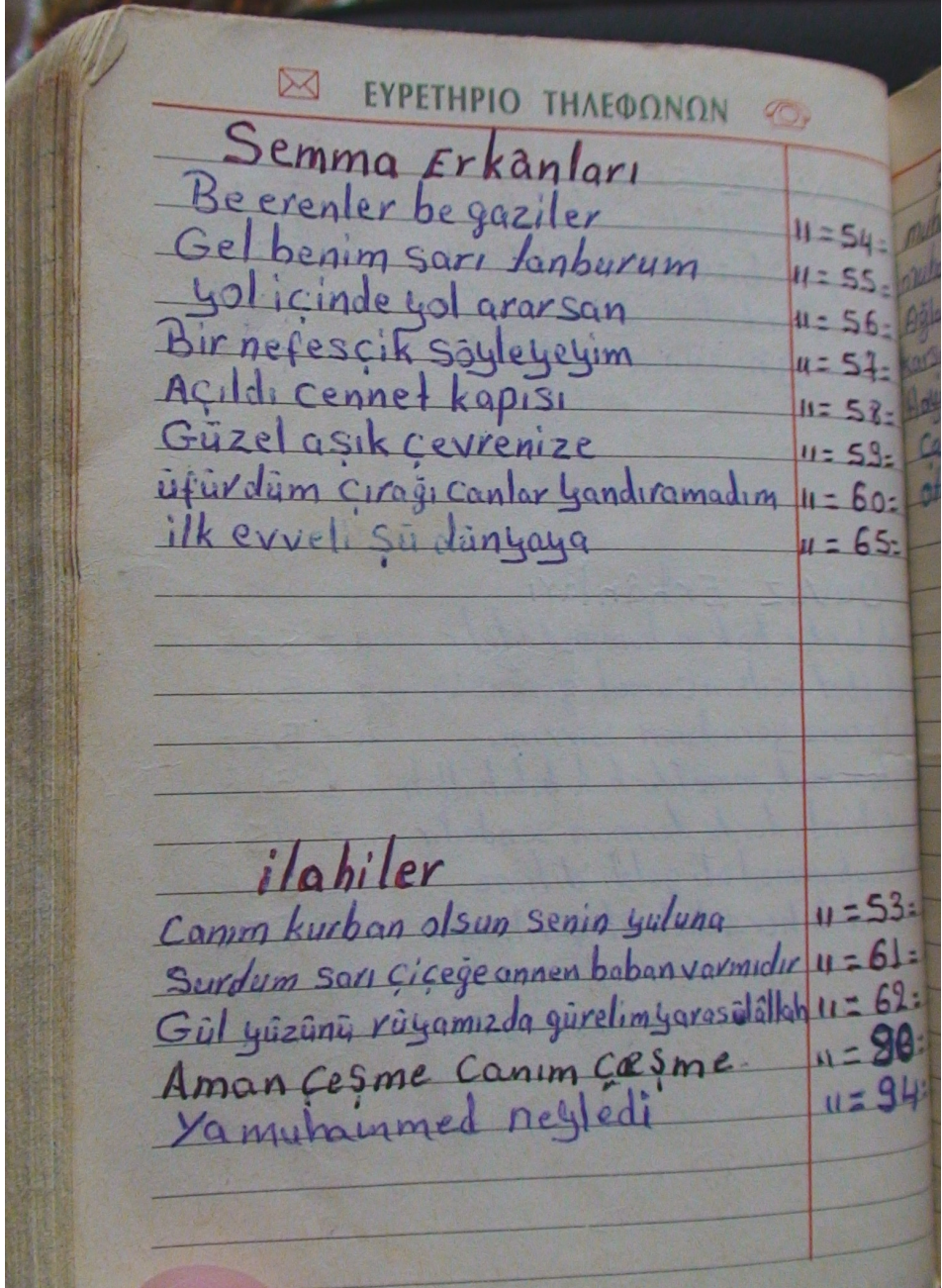
Ya hu ya hu yahu illâlah hu

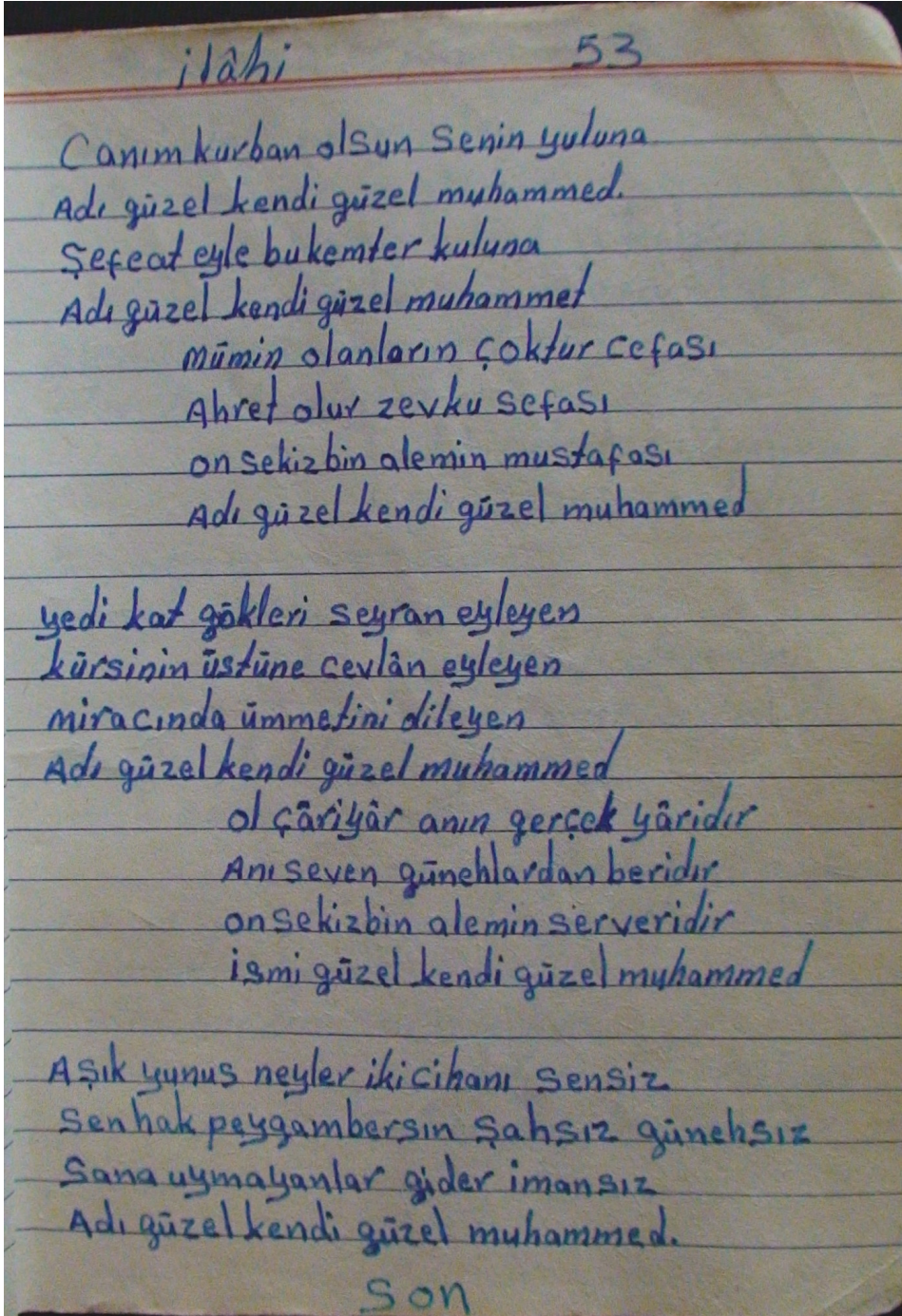
Batı Trakya'da Evros Vilayet sınırları içinde yer alan Secek Yaylası ve Seyyid Ali Sultan Süreği Bektaşî Köyleri

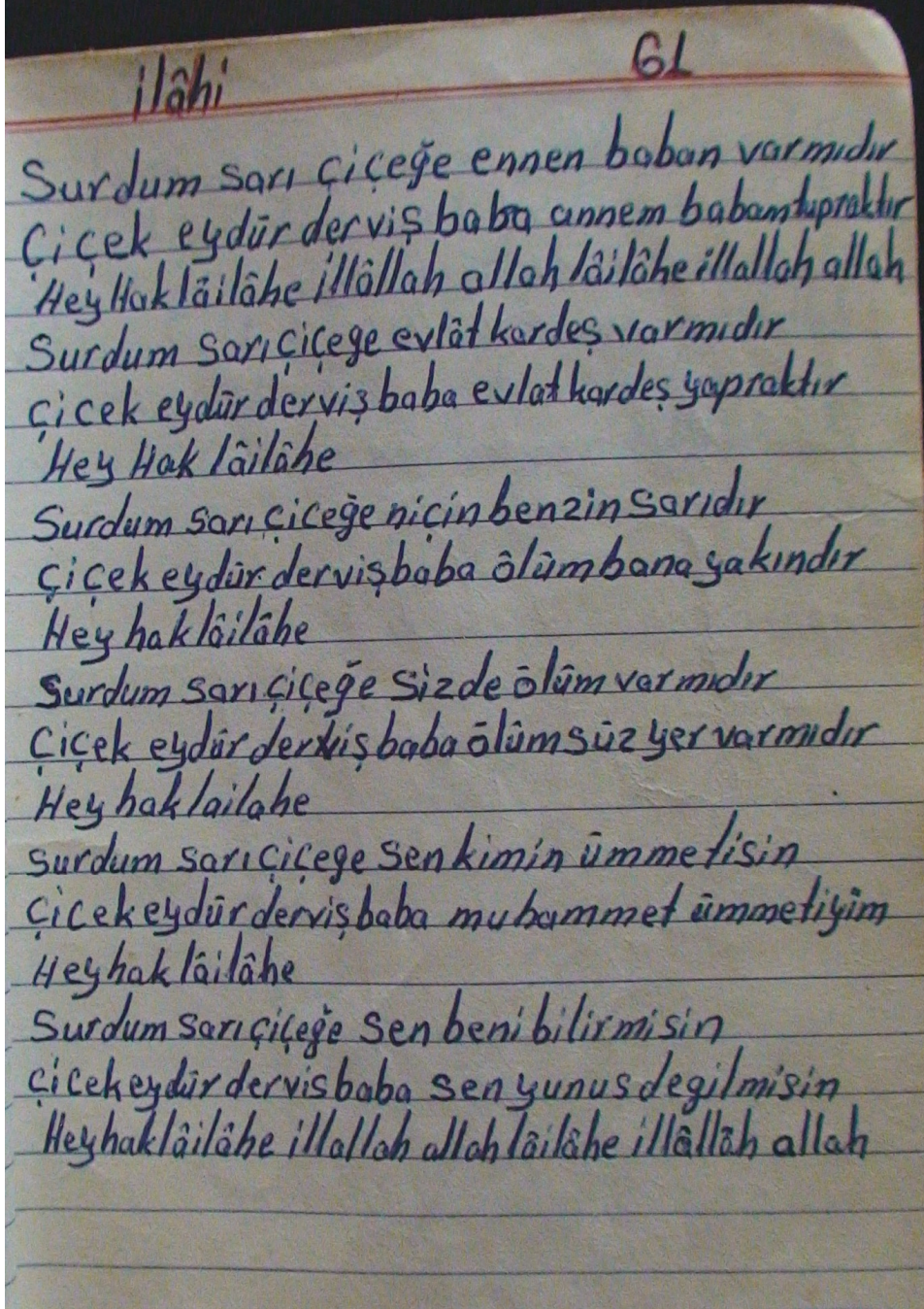
Alevi-Bektaşî kültür dairesindeki nefes defterlerinde yer alan ilâhiler "Âyin-i Cem"lerde nefeslerle birlikte söylenmektedir. Özellikle geceler olan "Nevruz, Lokma Erkânı, Nasip Alma" vb. tören ve ritüeller ile "Birlik" muhabbetlerinde oturak nefesleri sırasında nefeslerin yanında ilâhiler de sıkça söylenmektedir.

Batı Trakya'da Seyit Ali Sultan Alevi-Bektaşîlerinin nefes defterlerinde yer alan ilahilerden örnekler:

Hasan Çengel'e ait nefes defterinde ilâhileri gösteren sayfa – 2009

Sonuç

Batı Trakya'da İslam dininin farklı iki rengi olarak yaşanan Sünni ve Alevi-Bektaşî geleneği uygulamalarında, ilâhiler ortak edebiyat ve müzik unsurlarıdır. Bu ortak unsurlar dinsel/ geleneksel pratiklerde her iki kesimi birbirine yaklaştırabilecek bir kültürel potansiyeli de beraberinde taşımaktadır.

Bu alanda yapılan araştırmalar ve yayınlar günümüz itibariyle yeterli değildir. Yunanistan ile Türkiye arasında çok yakın ve dostane ilişkilerin kurulamaması, üniversiteler arası ilişkilerin geç başlamış olması, özellikle Batı Trakya'da Evros vilayeti sınırları içinde varlıklarını sürdüren Seyit Ali Sultan süreği Alevi-Bektaşî topluluklarına Türkiye'den derleme-araştırma amacıyla ulaşmaya çalışan akademisyen ve sanatçılara, Yunan makamlarınca kolaylık sağlanmaması hatta vize engeliyle karşılaşılması gibi sebepler bunda etkili olmuştur. Avrupa Birliği süreci içinde Yunanistan bu tür uygulamalarından vaz geçmeye yönelmiş; gerek kendi yurdunda yaşayan Müslüman/Türk vatandaşlarına gerekse dışarıdan gelecek araştırma yapmak isteyenlere gerekli kolaylığı göstermeye başlamıştır. Bu ılımlı kültürel iklim ortamında üniversiteler karşılıklı olarak işbirliği yapmalı; sanat köprüleriyle komşuluk ve dostluk anlayışı geliştirilmelidir. Bu sayede tarih, edebiyat, folklor, müzik vb. alanlarda araştırmalar yapılarak, halk kültürüne ve toplum bilimleri alanına katkılar sağlanmalıdır.

Kaynakça

- ŞERİF**, İbrahim. (Gümölcine Seçilmiş Müftüsü), "Batı Trakya Müslüman Türklerinde Dinî ve Sosyal Hayat", <http://www.diyanedergisi.com/diyamet-dergisi-139/konu-803.html>
- YALTIRIK**, Hüseyin. "Trakya'da ve Batı Trakya'da Seyyid Ali Sultan Bektaşîleri ve Müziği", Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi, Gazi Üniversitesi, S. 53, ss. 331-344, Ankara, 2010.
- YALTIRIK**, Hüseyin. *Tasavvufî Halk Müziği (İlahiler-Nefesler-Tatyanlar-Deyişler-Semahlar)*, TRT Müzik Dairesi Yayınları, Ankara 2003.
- YALTIRIK**, Hüseyin, Özel Arşiv (Hasan Çengel ve Mehmet Çengel'e ait Nefes Defterleri, Ruşanlar Köyü, Babalar Köyü, Mehrikoz, Hebilköy, Mesimler, (Seçek Yaylası) Derleme ses-görüntü kayıtları; Gümölcine, İskeçe, Dimetoka Derme ses-görüntü kayıtları; yöreden edinilen evrak ve matbuat)